

הצעת פתרון – בחינת הבגרות באזרחות

קיץ 2012 – לימודי חובה, שאלון 034204

הצעת פתרון הבחינה באזרחות נכתבה על-ידי: גל אלדג'ים, ליז כהן-רומנו ונוחי קירצמן, מורים לאזרחות בקידום.

הפתרונות המופיעים בהצעת פתרון זו מובאים בתמצות בלבד. יש לפרט ולהרחיב כל אחד מהם בהתאם לדרישות הבחינה.

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

שאלה מספר 1

- א. התנאי לבחירות דמוקרטיות שאינו מתממש במלואו כיום:
ציין: התנאי שלא מתממש הוא בחירות כלליות
הצג: כל אזרחי המדינה זכאים להשתתף בבחירות למוסדות הנבחרים במדינה. לממש את הזכות לבחור. כל מדינה מגדירה בחוק מהו גיל הבחור המינימלי.
הסבר: בקטע נטען כי גם ישראלים שחיים מחוץ למדינה הם אזרחיה, ולכן זכותם לממש את הזכות לבחור שאזרחי המדינה, ולכן בתנאי של בחירות כלליות הוא זה שנפגע.
- ב. המדיניות עליה מתבסס החוק הקיים:
ציין: הבחנה
הגדר: מבחינים בצורך השונה של האדם, או קבוצת בודדים, ונותנים מענה רלוונטי בצורה של הטבה או הקלה לצורך. ינתן כל עוד הצורך קיים.
הסבר: לטענת המתנגדים להצעת החוק, החוק הקיים מתבסס על הבחנה בין האזרחים הישראלים החיים במדינה והרשאים לבחור, לבין אלו החיים בחו"ל, ושאינם רשאים לבחור.

שאלה מספר 2

א. הזכות שמימשה העורכת:

ציין: זכות הציבור לדעת.

הצג: זוהי זכותו הטבעית של האדם והאזרח לקבל מידע מרשויות השלטון ומאמצעי התקשורת על מנת שיוכל לגבש דעה, ולפקח ולבקר את השלטון ובכך לממש את עקרון שלטון העם

הסבר: העיתונאית לא פגעה בשמו הטוב של ראש העיר משום שבית המשפט קבע שהעיתונאית פרסמה נתונים אמיתיים. העיתונאית פרסמה את הכתבה על מנת לאפשר לאזרחים לגבש דעה על ראש העיר שלהם, שהוא חלק מרשויות השלטון הנבחרות. מכאן נובע שהעיתון ביקש לממש את זכות הציבור לדעת.

ב. סוג המשפט המתואר:

ציין: משפט אזרחי.

הצג: עוסק ביחסים בין אדם לחברו, בחובות ובזכויות המעוגנות בהסכם, חוזה או חוק. התובע והנתבע הם בדרך כלל אזרחים. אין עבירה על החוק. העונש הינו כספי.

הסבר: התובע הוא אדם פרטי, ראש העיר. בניגוד למשפט פלילי בו רק למדינה הזכות לתבוע אדם. הפיצוי אותו דרש הוא הכספי.

פרק שני (40 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 3-7 (כתוב לפחות 2-3 משפטים בכל תשובה).

שאלה מספר 3

מאפייני הגישה החברתית-כלכלית הליברלית:

- דגש על חירות הפרט
- מעורבות מעטה של השלטון
- יוזמה פרטית ותחרות כלכלית

שאלה מספר 4

חסינות עניינית (מהותית):

ניתנת כדי להגן על ח"כ ולפטור אותו מאחריות פלילית / אזרחית לגבי דברים שאמר / עשה למען מילוי תפקידו. ניתנת אוטומטית ולא ניתנת להסרה.

שאלה מספר 5

כללי משחק בתרבות הפוליטית הדמוקרטית:

- **שיח פוליטי:** השיח הפוליטי בין האזרחים ובינם לשלטון מתבסס על פשרות ומו"מ ואינו מתיר אלימות ופגיעה בזכויות פרטים וקבוצות. כולל ביקורת על המערכת הפוליטית.
- **השתתפות האזרחים בפוליטיקה:** השתתפות בבחירות לרשויות (לבחור ולהיבחר) ופעילות פוליטית בפרלמנט + פעילות בארגונים פוליטיים (וולונטריים, קבוצות אינטרס, הפגנות, מחאות) והבעת עמדות בתקשורת.

שאלה מספר 6

תפקידי נשיא מדינת ישראל בחוק:

- חותם על חוק שנחקק בכנסת
- נותן תוקף רשמי למינוי שופטים, דיינים, קאדים
- חותם על אמנות בינלאומיות

שאלה מספר 7

עקרון הפרדת רשויות:

המחויבות באה לידי ביטוי בחופש דת הניתן לכל אדם במדינה, חופש לשון (לדבר בשפתו), חינוך ותרבות (בתכניות לימודים בבתי הספר השונים), שמירה על מקומות קדושים לכל הדתות, נציגות בכל המוסדות. המחויבות באה לידי ביטוי בחופש דת הניתן לכל אדם במדינה, חופש לשון (לדבר בשפתו), חינוך ותרבות (בתכניות לימודים בבתי הספר השונים), שמירה על מקומות קדושים לכל הדתות, נציגות בכל המוסדות. עקרון שנועד להגביל את כוח השלטון / שהכוח לא יתרכז בידי גוף אחד.

שלוש רשויות מקבלות סמכויות חקיקה, ביצוע ושיפוט וכך מפזרים את הכוח השלטוני ומבטיחים שלא תהיה עריצות שלטונית.

ענה על אחת מהשאלות 8-9.

שאלה מספר 8

מדינת הלאום – קבוצת אנשים, עם יסודות משותפים, שאינם פרי בחירה, (אתניים – היסטוריה, שפה, תרבות, מורשת, דת) החיים יחד כעם, במסגרת של מדינה ריבונית.

המנון המדינה, התקווה, חובר על ידי נפתלי הרץ אימבר. ההימנון היה המנונה של התנועה הציונית, כאשר הוא מבטא את הכמיהה והשאיפה והרצון להיות עם חופשי בציון – ירושלים.

ההמנון מבטא את ישראל כמדינת לאום, משום שהוא מבטא את היסודות האתניים של המדינה – בה יש רוב יהודי, כאשר בתוכן ההמנון מצויין כי "נפש יהודי" ו"עין לציון" מבטאים את היסודות המשותפים האתניים שאינם פרי בחירה – יהודי.

שאלה מספר 9

מאפיינים של חוק יסוד:

- (1) **מעמד** : אמור לעמוד מעל חקיקה רגילה, על ידי שני דברים:
 - א. שריון סעיפים – נועד להבטיח כי השינוי יעשה רק ברוב מוחלט או מיוחס של חברי כנסת ולא ברוב רגיל, ובכך למנוע שינויים תכופים
 - ב. פסקת הגבלה – מעניקה לחוק מעמד על, במטרה להגן על ערכיו ועקרונותיו של החוק, מפני פגיעה של המחוקק. אסור לחוקק חוקים הסותרים את חוק היסוד, לדוגמא "לוק יסוד כבוד האדם וחירותו"
 - (2) **תוכן** : אמורים לבא את אופייה וערכיה של מדינת ישראל : יהודית ודמוקרטית. החוקים קובעים מהי צורת המשטר, זכויות האדם והאזרח, סמכויות השלטון
 - (3) **צורה** : כותרת החוק תהיה – חוק יסוד. ניסוח כללי, וללא ציון שנת החקיקה, על מנת להדגיש את חוסר החשיבות והמשמעות שיש לזמן שבו נחקק החוק, בשונה מחקיקה רגילה, שבה חקיקה מאוחרת מבטלת חקיקה מוקדמת.
- עריצות הרוב היא מצב בו הרוב מנצל את כוחו מתוקף היותו רוב, ופוגע באופן עקבי בזכויות המיעוט בדרך כלל. פסקת ההגבלה נועדה לנוע מצב של סתירה בין חקיקה רגילה לחוק יסוד, בכך שכל סתירה של חוק יסוד, החקיקה תהיה בלתי חוקית, ובית המשפט יוכל למנוע חקיקה זו.

פרק שלישי (24 נקודות)

קטע 1

ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת המושג), עליך לענות על פי מה שלמדת ולא על פי הקטע.

שאלה מספר 10

שסע דתי - חילוקי דעות עמוקים, היוצרים קרע חברתי בין יהודים דתיים ליהודים שאינם דתיים. בא לידי ביטוי במגוון נושאים: שמירת השבת, גיוס חרדים לצבא, חקיקה דתית וכד'.

הכותב טוען כי כאדם דתי היה רוצה שיום השבת ישמר גם על ידי החברה החילונית לא בכפייה או בחקיקה דתית, דבר המעמיק את השסע הדתי, אם כי בסובלנות והסכמיות, כפי שנעשה ביום כיפור.

שאלה מספר 11

זכויות עובדים ותנאי העסקה – זוהי זכות אזרח חברתית, לעבודה ובה כל מדינה קובעת כללים של שחר מינימום, ימי מנוחה, תנאי עבודה סבירים, הגבלת שעות עבודה וכד'.

מושג זה בא לידי ביטוי בקטע בחוק שעות עבודה ומנוחה, בו קבע המחוקק כי יום השבת הינו יום המנוחה לעובדים היהודים, והוא מבטא את היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית. החוק הינו בעל אופי יהודי דתי, משום שלפי ההלכה יש לשבות מכל מלאכה בשבת. הכותב טוען כי החוק הוא בעל משמעות חברתית בה מוגדר יום מנוחה, ולא דווקא מבטא את העניין הדתי.

שאלה מספר 12

מדינת העם היהודי – גישה ציונית, דמוקרטית, המדגישה את הלאומיות האתנית של מדינת ישראל. לפי גישה זו יש לטפח מערכת קשרים עם יהדות התפוצות, משום שהמדינה, אינה רק מדינתם של היהודים היושבים בה, אלא גם מדינתם של היהודים החיים בתפוצות. על המדינה לעודד עלייה וקיבוץ גלויות באמצעות חוקים, מוסדות וכן על ידי תחושת הזדהות עם סמלי המדינה. – לדוגמא חוק השבות.

עמדתו של הכותב היא כי המדינה היא ביתם של היהודים, אזרחי המדינה ולא שאינם אזרחי המדינה. לטענתו, עם יהיו הסדרים אשר יצמצמו את השסע הדתי, בדבר יגרום לעלייה רבה יותר של יהודים ארצה, ובדרך זו מחוייבות המדינה תגבר גם כלפי אלה שלא עלו, ומדינת ישראל תשמש להם בית רוחני.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 16-19 (לכל שאלה – 11 נקודות).

שאלה מספר 16

העיקרון הדמוקרטי:

ציין: עקרון הסובלנות

הצג: אימוץ צורת התנהגות המכבדת כל אדם באשר הוא אדם, סובלת את דעותיו גם כאשר הן מעוררות התנגדות, כעס ואי נוחות. תנאי הכרחי לפלורליזם.

הסבר: הרב היהודי וחכם ההלכה המוסלמי כתבו ספר במטרה לקרב בין הדתות, למרות השוני והמחלוקות בניהן במטרה שכל צד ילמד להכיר בשונה ולנהוג כלפיו בכבוד. "תוך הבנה שכל אדם יחיה לפי אמונותיו"

שאלה מספר 17

הזכות שהצעת החוק נועדה להבטיח:

ציין: הזכות לפרטיות.

הצג: זכותו הטבעית של כל אדם לחיות בלי חשיפה, התערבות, חדירה לחייו ללא הסכמתו, ידיעתו, רשותו ואו הסכמתו.

הסבר: הצעת החוק נועדה לשמור על פרטיותם של האזרחים הרוכשים תרופות בבתי המרקחת מבלי שאיש ידע מה רכש.

שאלה מספר 18

החובה שלא התקיימה במקרה זה:

ציין: החובה שלא קוימה ציית לחוק.

הצג: על כל האזרחים ובני האדם, לציית לחוק, מתוקף עקרון שלטון החוק.

הסבר: הנהג הפוגע נמלט מהמקום ללא הגשת סיוע לנפגעת. החוק הישראלי מחייב נהג שהיה מעורב בתאונה להישאר בזירה ולא לברוח ממנה. ולכן לא התקיימה חובת הציית לחוק

שאלה מספר 19

הצגת עמדה – מימון ספורטאים:

טענה: אני בעד מימון ספורטאים על ידי המדינה.

הנמקה:

- צמצום פערים – גם ספורטאים מעוטי יכולת יוכלו להשתתף באירועי ספורט ולא רק ספורטאים בעלי יכולת.
- שוויוניות – לכל ספורטאי תהיה אפשרות להתרכז באימון באופן שווה משום שלא יאלץ לעבוד בעבודות נוספות או בחיפוש אחר ספונסרים.